

pedagogisch beleid

- visie van KiP & toepassing in de praktijk -

Inhoudsopgave

Inleiding	3
De visie van KiP	5
ouder & kind	
kracht van KiP	
Emmi Pikler	
VERS-ingrediënten	
respect	
Vrijheid	7
grenzen	
keuzes	
beslissingen	
Eigenheid	9
sociale competentie	
gevoelens	
delen	
ruzie	
één-op-één-aandacht	
Ruimte	12
persoonlijkheidsontwikkeling	
autonomie	
zelfstandigheidbevordering	
ga het maar doen	
opruimen	
talenten	
Scharrelprincipe	15
bestaansrecht	
eigen inbreng	
dagritme	
omgeving	
activiteit	
pedagogisch medewerker	
Het huis van KiP	17
pastorie	
binnen	
buiten	
inrichting	
transparant	

Het team van KiP	19
basis	
managementteam	
pedagogisch beleidsmedewerker / pedagogisch coach	
dagelijkse leiding	
stagiaires & vrijwilligers	
personenregister	
oudercommissie	
Bij KiP op de bso	21
van & naar school	
dagritme	
activiteiten	
uitstapjes	
wenmoment	
extra dagdelen	
KiP & ontwikkeling	23
volg de ontwikkeling	
mentor	
overdracht met ouders	
signalering	
Op de werkvloer	25
beroepskracht	
op & van de werkvloer	
beroepskracht-kindratio	
halfuursregeling & drie-uursregeling	
vaste gezichten	
achterwacht	
veilig & transparant	
gebouw	
open aanspreekcultuur	
vorm geven	
KiP in ontwikkeling	29
wettelijk bepaald	
beleidsuren	
invulling bij KiP	
coachingsuren	
invulling bij KiP	
KiPPekracht	
Bijlagen	
Emmi Pikler	33

Inleiding

Bij Kinderopvang in de Pastorie (KiP) willen we in alle opzichten een veilige plek zijn, voor kinderen op de buitenschoolse opvang (bso), voor ouders en voor medewerkers. Een warm nest waar kinderen zichzelf kunnen zijn en vrijuit kunnen scharrelen.

Dit document vormt ons pedagogisch beleid. Hiermee willen we een leidraad bieden aan iedereen die bij KiP werkt en inzicht bieden aan ouders in onze manier van werken. In het eerste hoofdstuk leggen we uit hoe we bij KiP willen kijken naar kinderen en waar onze visie op gebaseerd is. Vervolgens gaan we in op onze uitgangspunten Vrijheid, Eigenheid, Ruimte en het Scharreelprincipe, oftewel onze VERS-ingrediënten. Binnen deze hoofdstukken hebben we ook de vier pedagogische basisdoelen verweven zoals die beschreven staan in de Wet kinderopvang, te weten:

- het bieden van fysieke en emotionele veiligheid;
- het bevorderen van persoonlijke competentie van kinderen;
- het bevorderen van sociale competentie van kinderen;
- socialisatie door overdracht van waarden en normen.

In de hoofdstukken daaropvolgend laten we zien hoe onze visie vorm krijgt in de praktijk. We vertellen hoe de ruimtes zijn ingericht en we vertellen meer over het team van KiP. We beschrijven hoe het op de bso gaat en hoe we de ontwikkeling van kinderen volgen. We vertellen hoe we willen zorgen dat het op de werkvloer goed en veilig is en hoe we willen zorgen dat KiP in ontwikkeling blijft.

Regelmatig komen de onderwerpen uit dit document ter sprake, bijvoorbeeld tijdens een teamoverleg. Ook tijdens een werkdag zijn er momenten waarop we als team bespreken hoe de dag verloopt. We praten over wat goed gaat en waar we tegenaan lopen. De besprekingen houden ons scherp en toegespitst op dat waar het om draait, namelijk de zorg voor de kinderen. Een bespreking kan leiden tot een andere benadering, een andere aanpak of tot een andere afspraak. Wijzigingen die uit deze besprekingen voortkomen, worden genoteerd op de actielijst *Pedagogisch beleid*. Jaarlijks wordt het pedagogisch beleid op basis van deze actielijst herzien. Op deze manier zorgen we ervoor dat het pedagogisch beleid binnen KiP actueel blijft.

Naar de vaste krachten wordt gerefereerd met het woord pedagogisch medewerkers. Als er gesproken wordt over of verwezen wordt naar pedagogisch medewerkers, gelden de uitspraken voor onze vrouwelijke en mannelijke collega's. Als uitspraken niet alleen gelden voor de vaste krachten, maar ook voor vrijwilligers en stagiaires, dan praten we over medewerkers. En ook hier geldt als we spreken over of verwijzen naar een medewerker, dan geldt het geschrevene zowel voor de vrouwelijke als mannelijke collega's.

Namens Kinderopvang in de Pastorie,
Simone Noppers
eigenaar

31 oktober 2023

De visie van KiP

Je hebt alles al in huis. Net als een EI alles al in zich heeft om een kuiken en uiteindelijk een KiP te worden. Om alles wat je in huis hebt eruit te laten komen, is een veilig nest nodig en geduld en liefdevolle aandacht en af en toe wat ondersteuning om het zelf te kunnen.

In de tijd dat KiP bestaat, is dit onze basishouding geweest en zijn we ons er steeds bewuster van geworden. We willen kijken naar kinderen en beseffen dat ze alles in huis hebben en tegelijkertijd ons realiseren dat het onze belangrijkste taak is om ze te helpen dat te ontdekken. We geloven dat een warm en liefdevol nest bieden, waar je in alle vrijheid in en uit kunt, waarvan je weet dat je er altijd welkom bent en dat je er altijd liefdevol ontvangen wordt, en waarvan je weet dat je in goede handen bent, van wezenlijk belang is om tot volle bloei te kunnen komen.

ouder & kind

Al sinds de start staan we bij KiP voor aandacht voor ouder en kind. Een huiselijke omgeving waar je gezien en gehoord wordt, waar je je zorgen en vreugde kunt delen. Kortom een plek waar je je ei kwijt kunt. In het verlengde van aandacht ligt maatwerk. Ieder kind is anders en ontwikkelt zich in een eigen tempo. In de dagelijkse praktijk willen we daaraan vasthouden door te kijken naar de behoefte van ieder kind.

kracht van KiP

KiP voelt voor ons vaak als een uit de kluiten gewassen groot gezin. Kinderen, groot en klein, kennen elkaar en de pedagogisch medewerkers kennen de kinderen. Daar ligt volgens ons de kracht van KiP.

Niet alleen vinden we het grote geheel, het met elkaar zijn, belangrijk. We kijken ook naar elk kind individueel. We kijken naar: wie ben jij, wat heb je nodig. We willen kinderen de vrijheid geven om zichzelf te zijn en om gewoon te zijn. Dit komt bijvoorbeeld naar voren doordat we kinderen vrij laten in het kiezen van hun activiteit. Dit doen we uit respect voor de Eigen Inbreng van het kind. Met andere woorden bij KiP hebben we oog voor het EI.

De kracht van KiP ligt ook in de kleinschaligheid en in de stevige basis. We willen bij KiP vrijheid geven aan kinderen. Daar moet naar ons idee een stevige basis en structuur onder liggen, anders verandert vrijheid in chaos. De basis van KiP wordt gevormd door de mensen die er werken en door onze visie op opvoeden en respect.

Emmi Pikler

Emmi Pikler was een Hongaarse kinderarts, die veel onderzoek heeft gedaan naar het belang van vrije bewegingsontwikkeling en vrij spel. Onze visie vindt haar basis in de volgende woorden van Emmi Pikler.

“Het is van wezenlijk belang dat het kind zoveel mogelijk dingen zelf ontdekt. Als wij hem helpen bij het oplossen van elk(e) taak of probleem, beroven we hem juist

van datgene wat voor zijn geestelijke ontwikkeling het belangrijkste is. Een kind dat iets bereikt door zelfstandig te experimenteren, ontwikkelt een heel ander soort weten dan een kind dat kant en klare oplossingen krijgt aangeboden.”

Hoewel Emmi Piklers onderzoek zich vooral op baby's en dreumesen richt, zijn we van mening dat het basisprincipe ook toegepast kan worden in de buitenschoolse opvang (als bijlage hebben we een uitgebreide beschrijving van haar visie op de ontwikkeling van baby's en dreumesen opgenomen). We zijn er namelijk van overtuigd dat alles wat een kind, ongeacht de leeftijd, zelfstandig leert, bijdraagt aan een positieve ontwikkeling van zijn zelfbeeld.

Volgens Emmi Pikler is het van groot belang dat de handen van de pedagogisch medewerker rust uitstralen. Ze moeten als veilige, vertrouwde handen voelen waar een kind op kan rekenen. Handen die kinderen uitnodigen, in plaats van kinderen te dwingen; dus geen (goedbedoelde) duwtjes in de rug omdat een kind iets sneller zou moeten lopen. Door de afwachtende, rustige handen van een pedagogisch medewerker wordt een kind uitgenodigd om zelf mee te helpen/werken. Het kind krijgt de tijd van de pedagogisch medewerker. Haar handen grijpen niet te snel in en grijpen alleen in als het nodig is.

Emmi Piklers benadering kenmerkt zich door twee principes: respect voor de behoefte van het kind aan een stabiele, persoonlijke band met de pedagogisch medewerker en respect voor de zelfstandige activiteiten van het kind. Vanuit deze principes ontstaat een derde, namelijk de noodzaak om het leven van het kind zinvol te organiseren. Er is een tijd voor rust, eten en drinken en contact met de pedagogisch medewerker. En er is een tijd om zelf actief bezig te zijn, al dan niet in contact met andere kinderen.

VERS-ingredienten

Bij KiP hanteren we vier speerpunten, oftewel onze VERS-ingredienten, die aansluiten bij de visie van Emmi Pikler:

- Vrijheid
- Eigenheid
- Ruimte
- Scharreelprincipe

In de volgende hoofdstukken worden deze VERS-ingredienten toegelicht en is te lezen wat dit voor de dagelijkse gang van zaken bij KiP betekent.

respect

We benaderen de vier VERS-ingredienten vanuit onze visie op respect. In een respectvolle omgang met kinderen kunnen kinderen hun zelfbeeld ontwikkelen en oog hebben voor elkaar. We hopen daarmee normen en waarden over te brengen die eraan bijdragen dat kinderen als sociale mensen de wereld in kunnen gaan.

Vrijheid - E - R - S

KiP wil voor alles een veilige omgeving zijn voor kinderen, zowel fysiek als emotioneel. We willen kinderen de vrijheid bieden om hun eigen uitdagingen te creëren en meester te worden. We proberen kinderen het gevoel te geven dat ze vrij zijn om hun eigen keuzes te maken. Door kinderen, hoe jong ze ook zijn, daadwerkelijk te laten kiezen, ontwikkelen ze verantwoordelijkheidsgevoel en de vaardigheid om beslissingen te kunnen nemen. Kinderen krijgen bij ons veel bewegingsruimte, maar deze is zeker niet onbegrensd. Wat ons betreft houdt vrijheid op als het kind gevaar loopt of zijn omgeving verstoort.

grenzen

Kinderen zoeken grenzen op om meer over zichzelf en anderen te leren. Door kinderen op een duidelijke, maar respectvolle manier te onderbreken als ze grenzen overschrijden, helpen we hen hun wereld te begrijpen en zich veilig te voelen. Kinderen hebben heldere, consistente boodschappen van ons nodig, zodat ze weten wanneer ze moeten stoppen. Een stem die rustig en neutraal klinkt, komt beter over dan een boze stem. We kunnen grenzen aangeven in duidelijke, maar respectvolle woorden door de ik-boodschap te gebruiken. We praten liever over wat het kind doet, dan woorden te gebruiken die beschuldigen of veroordelen. Als het mogelijk is, geven we het kind ook een reden waarom het gedrag niet geaccepteerd wordt en indien mogelijk een veilige manier om het gedrag uit te proberen. We zeggen ook wat er zal gebeuren als het kind alsnog de grens overschrijdt en we accepteren het verdriet van het kind als we hem ergens van moeten weerhouden.

keuzes

Natuurlijk is het belangrijk grenzen te stellen. Als we tegelijkertijd binnen deze grenzen keuzes bieden waar dat kan, geeft dat (zelfs heel jonge) kinderen het gevoel dat ze enige zeggenschap hebben. Het is bijna altijd mogelijk kinderen een keuze te geven. We bieden keuzes aan in de vorm van gesloten vragen. Het is belangrijk helder te hebben met welke keuzes we zelf bereid zijn te leven voor we de vraag stellen. De keuzes die we bieden, moeten voor het kind echte keuzes zijn. Als er geen sprake is van keuze, moeten we oppassen er niet per vergissing een aan te bieden. In onze volwassen wereld worden orders uit beleefdheid vaak verwoord als keuzes. Als onze leidinggevende vraagt: "Kun je even naar mijn kantoor komen," weten de meeste mensen dat ze beter "ja" kunnen zeggen, tenzij er een heel goede reden is dat niet te doen. De meeste kinderen kunnen door deze onechte vragen verward en van streek raken.

beslissingen

Beslissingen nemen is een belangrijke vaardigheid op elke leeftijd. Als we kinderen de mogelijkheid geven echte keuzes te maken en beslissingen te nemen, helpen we hen groeien in eigenwaarde en zelfvertrouwen.

Net als volwassenen hebben (jonge) kinderen soms tijd nodig voor ze een besluit nemen. Als we een keuze aanbieden is het belangrijk dat een kind de kans krijgt om na te denken. Als een kind moeite heeft met besluiten nemen, kunnen we de keuze

herhalen. Als een kind na een redelijke tijd nog steeds niet kan beslissen, is het tijd om het over te nemen.

Vrijheid

je mag je eigen uitdagingen creëren en meester worden

Lisa (5 jaar) weet niet wat ze op haar boterham wil. We geven haar de ruimte om na te denken. Als we het haar even later nog eens vragen, dan is het antwoord er wel: "Boterhamworst."

Jos (6 jaar) heeft een uitnodiging gekregen voor een verjaardagsfeestje. Jos is erg benieuwd wat er op het kaartje staat. We vragen hem: "Wil je het kaartje zelf lezen of zal ik 'm voorlezen?"

V - Eigenheid - R - S

We willen elk kind tegemoet treden als een uniek individu met belangrijke gedachten, gevoelens en behoeften. We hopen dat kinderen een positief zelfbeeld ontwikkelen. Dat is voor ons een belangrijke basis. Kinderen mogen bij ons ervaren dat ze oké zijn. Dit vraagt van ons dat we goed naar kinderen kijken, ze daadwerkelijk zien en steeds opnieuw vragen: wie ben jij en wat heb je nodig? We geloven dat wie met respect en eerlijkheid wordt behandeld, anderen met respect en eerlijkheid zal behandelen. Vanuit deze basis kunnen we kinderen leren om rekening te houden met een ander en ze leren hoe ze naast en met elkaar kunnen zijn met respect voor zichzelf en de ander. We helpen ze met andere woorden om zich sociaal competent te voelen.

sociale competentie

De kinderopvang is per definitie een sociale omgeving. Kinderen leren er functioneren in een groep. Ze kunnen experimenteren met samen spelen, met ruziemaken en het weer goedmaken. De spreiding in leeftijd leert kinderen om ook met oudere of jongere kinderen om te gaan en rekening te houden met elkaar.

Kinderen leren veel van andere kinderen. Ze kijken naar elkaar en imiteren elkaar. Kinderen maken samen plezier en sluiten vriendschappen. Hoe ouder het kind, hoe groter het sociale aspect onderling is. Kinderen zullen steeds meer samen ondernemen. Zij maken daarin vaak hun eigen keuzes: Met wie wil ik spelen? Wat gaan we doen? Wat doe ik wanneer mijn vriend(in) iets anders wil doen dan ik? Hoe sluit ik me aan bij een groepje waar ik nog niet bij hoor? De pedagogisch medewerker zal dit sociale proces volgen en waar nodig bijsturen.

Ook zullen er zo nu en dan conflicten zijn: kinderen pakken iets van elkaar af, doen elkaar pijn, zijn boos op elkaar of jaloers. Ze leren al doende wat wel en wat niet werkt. Zo leren ze om voor zichzelf op te komen, hun woede-uitbarstingen niet op ieder willekeurig moment te laten escaleren en hoe ze met anderen om kunnen gaan. Soms hebben kinderen hier wat hulp bij nodig van een volwassene. Bij KiP vinden we dat de pedagogisch medewerker hierin een coachende rol heeft, waarbij de pedagogisch medewerker kinderen leert nadenken over hun gevoelens en over mogelijke oplossingen. Kinderen vanaf 3 jaar kunnen leren hoe ze hun gevoelens onder woorden kunnen brengen, zodat ze aan een ander duidelijk kunnen maken wat iets met hen doet.

De pedagogisch medewerkers bij KiP zijn zich ervan bewust dat zij een rolmodel zijn voor de kinderen. De manier waarop een pedagogisch medewerker contact maakt met kinderen, collega's en ouders wordt door kinderen nauwkeurig waargenomen. De manier van steun bieden, troosten en solidair zijn met elkaar is voor kinderen een voorbeeld.

gevoelens

Waar we bij KiP naar streven, is dat kinderen een goed gevoel hebben over zichzelf en zich optimaal kunnen ontwikkelen. Kinderen moeten hun gevoelens begrijpen. We vinden het belangrijk dat kinderen weten dat wat ze kunnen doen, hebben of voelen niet afhankelijk is van het feit dat ze een jongen of een meisje zijn. En ze mogen we-

ten dat pijn net zo belangrijk is als plezier. Door onze acceptatie leren we kinderen zichzelf en elkaar te accepteren.

Bij KiP besteden we aandacht aan het benoemen van gevoelens. Pedagogisch medewerkers praten open over gevoelens en laten kinderen merken dat hun gevoelens er mogen zijn. Afleiden is soms verleidelijk als kinderen zich ongelukkig voelen of pijn hebben. We denken echter kinderen beter te helpen door te (leren) praten over hun gevoelens en hulp te bieden als dat nodig is. Sommige kinderen vinden het lastig om voor zichzelf op te komen. Bij KiP proberen we kinderen hierin te helpen door bijvoorbeeld te oefenen in het benoemen van hun gevoelens.

Eigenheid

je bent een uniek persoon met belangrijke gedachten,
gevoelens en behoeften

Joppe (4 jaar) is net door papa gebracht en zit uit het raam te kijken. We bieden hem wat te spelen aan. Hij reageert niet. We laten hem even zijn. Een paar minuten later komt Joppe al kletsend naar ons toe.

Saar (9 jaar) is boos en zit op de bank. We vragen: "Ik zie dat je boos bent. Wil je hulp of wil je nog even met rust gelaten worden?"

delen

Kinderen zijn vaak zonder enige hulp aardig voor en met elkaar. Dat geeft vaak een goed gevoel. Dat goede gevoel is de essentie van samen delen. Bij KiP willen we graag dat kinderen leren delen. Naar ons idee is delen iets wat van binnenuit zou moeten komen.

Voor peuters is delen lastig. Zij zijn van nature egocentrisch en niet in staat om na te denken over de gevoelens van anderen. Vanaf 4 jaar is een kind wel in staat om na te denken over de gevoelens van anderen. Om in goed overleg tot een oplossing te komen zullen pedagogisch medewerkers bij de bso dan ook steeds meer een beroep doen op het inlevingsvermogen van kinderen.

Bij KiP spelen kinderen met speelgoed tot ze zelf bereid zijn het op te geven. Soms zullen pedagogisch medewerkers hen op ander speelgoed wijzen, maar ze forceren niet. Bij het leren delen zijn dit onze uitgangspunten.

- We praten over hoe we zelf delen:

"Ik zit op deze stoel, maar ik wil hem graag met je delen."

- Als kinderen uit zichzelf beginnen te delen, merken we dat op:

"Hé Daan! Dat is aardig. Lotte mag met jou in dat boek kijken. Zie je hoe blij ze is?"

ruzie

We willen dat kinderen zich veilig voelen. Kinderen moeten niet alleen weten hoe ze zichzelf kunnen weerhouden van vechten, maar ook wat ze moeten doen als een ander kind het op hen gemunt heeft. Als kinderen bij KiP ruzie maken, worden ze door de pedagogisch medewerker geholpen het probleem zelf op te lossen zolang ze dat kunnen zonder elkaar pijn te doen. Door kinderen te ondersteunen bij het oplossen van een conflict, zullen ze meer en meer in staat zijn om dit zelf te doen.

Vanaf 4 jaar kunnen kinderen steeds meer hun eigen gevoelens benoemen. De rol van de pedagogisch medewerker bij de bso wordt dan ook steeds meer die van coach. Naast benoemen wat ze ziet, zal de pedagogische medewerker het volgende doen.

- Ze zal aan de kinderen vragen om hun gevoel te benoemen:

“Ik zie dat jullie allebei aan de emmer trekken. Wat is er aan de hand?”

- Ze zal de kinderen teruggeven wat ze zeggen en ze laten nadenken over een oplossing:

“Ik hoor dat jullie allebei heel boos zijn en allebei graag met de emmer willen spelen. Kunnen jullie een oplossing bedenken?”

- Komen ze eruit, dan zal de pedagogisch medewerker ze daarin prijzen:

“Ik zie dat jullie nog een emmer hebben gevonden. Dat hebben jullie mooi opgelost.”

- Lukt het de kinderen niet, dan zal ze een mogelijkheid voorstellen:

“Hoe zou het zijn om nog een emmer te zoeken? Zou dat helpen?”

één-op-één-aandacht

Kinderen hebben aandacht nodig van de mensen waar ze aan gehecht zijn. Ze moeten voelen dat we het fijn vinden dat ze er zijn en om samen met ze te zijn. Naast het groepsgebeuren zorgen we er bij KiP ook voor dat er voor elk kind regelmatig één-op-één-aandacht is. We beschouwen de momenten van samen een spelletje doen, een puzzel maken of het wegbrengen naar of ophalen van school als een gelegenheid tot één-op-één-aandacht. Soms ontstaat er spontaan een gesprek, soms is het genoeg om er gewoon te zijn.

V - E - Ruimte - S

Kinderen de gelegenheid geven in hun eigen tempo te groeien en te leren, dat is waar we bij KiP voor staan. We willen creativiteit en zelfstandigheid stimuleren door kinderen te helpen om het zelf te doen. Door kinderen te laten ervaren dat ze het zelf kunnen, ontwikkelen ze zelfvertrouwen. Door kinderen de gelegenheid te geven zich in hun eigen tempo te ontwikkelen, komt de ontwikkeling van binnenuit. Dit maakt dat een kind niet alleen iets leert, maar het zich eigen maakt.

persoonlijkheidsontwikkeling

Bij persoonlijkheidsontwikkeling gaat het om steeds meer zelfstandig kunnen zijn, zelfvertrouwen ontwikkelen en tegen een stootje kunnen. De vrijheid die we bij KiP willen bieden, kan iets unieks bijdragen aan de persoonlijkheidsontwikkeling van kinderen. Zelfstandigheid, zelfvertrouwen, flexibiliteit, keuzes maken, problemen aanpakken en je aanpassen aan de omstandigheden zijn allemaal voorbeelden van competenties die kinderen zich juist eigen kunnen maken in de kinderopvang. Dit is dan ook iets waar we bij KiP veel aandacht aan willen besteden.

autonomie

Kinderen weten altijd wat en hoe ze iets willen doen. Volwassenen zijn vaak te snel met ingrijpen in plaats van kinderen zelf een kans te geven. Ingrijpen is vaak zo verleidelijk. Kinderen leren echter meer als ze de kans krijgen dingen zelf op te lossen. Hiermee respecteren we de autonomie van een kind. Door als pedagogisch medewerker zichtbaar en voorspelbaar te zijn, weten kinderen dat ze niet alleen zijn als ze hulp nodig hebben. Als een kind hulp nodig heeft, reageren we bij KiP op de volgende manier.

- De pedagogisch medewerker gaat naar het kind en kijkt toe: de pedagogisch medewerker schat de situatie in en het kind weet dat het niet alleen is.
- De pedagogisch medewerker wacht en kijkt wat het kind alleen kan.
- De pedagogisch medewerker geeft net genoeg hulp om het kind op weg te helpen.

Hoe ouder het kind wordt, hoe groter de afstand is vanwaar we toekijken. Bij KiP respecteren we de autonomie op de volgende manier.

- Kinderen mogen op zichzelf zijn.
- Kinderen mogen met anderen spelen zonder direct toezicht.
- We stimuleren kinderen om te durven.
- We helpen of corrigeren niet te snel.
- We geven verantwoordelijkheid aan kinderen.
- We praten met kinderen als gelijkwaardige partners.

zelfstandigheidbevordering

Kinderen voelen zich graag onafhankelijk. Ze leren snel als ze beginnen met wat ze al kunnen en we hen in kleine stapjes helpen meer te doen. Als we kinderen aanmoedigen te doen wat ze zelf kunnen, helpt dat niet alleen in het opbouwen van zelfvertrouwen, maar leidt het er ook toe dat we op den duur steeds minder voor hen hoeven te doen. Kinderen die vertrouwen hebben in hun vermogen tot leren

door oefening, hebben meer kans op te groeien tot onafhankelijke mensen die verantwoordelijkheid kunnen nemen voor hun eigen leven. Ze leren dan actief te handelen in plaats van passief af te wachten.

- kinderen van 0 - 2,5 jaar

Kinderen in deze leeftijdscategorie hebben nog veel verzorging nodig. Verzorgingsmomenten dragen bij aan de zelfstandigheidsontwikkeling. Een kind leert eerst anticiperen op diverse handelingen van de volwassene, vervolgens zal het participeren en uiteindelijk kan het coöpereren in zijn eigen zorg. Als een kind de kans krijgt in zijn eigen verzorging een actieve deelnemer te zijn in plaats van een passieve ontvanger, vergroot dit zijn gevoel van autonomie en zelfvertrouwen.

- kinderen van 2,5 - 6 jaar

Dat wat in de baby- en dreumesleeftijd is opgebouwd, kan in de peuter- en kleuterleeftijd verder worden uitgebreid. Kinderen kunnen steeds meer zelfstandig en helpen graag met de dagelijkse taken. De pedagogisch medewerker neemt het kind geen taken uit handen, maar helpt ze het zelf te doen. Door kinderen te laten ervaren dat ze het zelf kunnen, groeit hun zelfvertrouwen.

Taken die kinderen steeds meer zelf kunnen, zijn:

- een stoel naar de (eet)tafel brengen;
- helpen met de tafel dekken en afruimen;
- een kast open en dicht doen en spullen erin leggen of eruit halen;
- hun schoenen aan- en uittrekken;
- zich aankleden;
- zelfstandig eten;
- opruimen.

ga het maar doen

In het kader van het bevorderen van zelfstandigheid is ons motto: "Ga het maar doen". Met deze uitspraak willen we kinderen ruimte bieden om te ontdekken wat er gebeurt als ze het maar gewoon gaan doen. Onze basisgedachte hierbij is dat we onze hulp niet opdringen, maar dat kinderen altijd om hulp mogen vragen. Tijdens het knutselen bijvoorbeeld ontstaat er bij kinderen weleens een idee. Wat gebeurt er als ik witte verf in een fles water doe? Wat gebeurt er als ik een kloddertje verf toevoeg aan een stuk klei? Onze houding zal, mits het geen gevaarlijke situatie oplevert, zijn: probeer het maar; ga het maar doen. We zijn ervan overtuigd dat deze manier van het zelf ontdekken helpt bij het vergroten van het denken in oplossingen en mogelijkheden. Het maakt als het ware je brein elastisch. Of je nou aan het knutselen bent of je zit in de knel, met de uitspraak "Ga het maar doen" willen we kinderen het vertrouwen geven dat ze het zelf kunnen. En lukt het nu nog even niet of pakt het anders uit dan gedacht, dan is dat ook oké. Morgen is er weer een dag.

opruimen

Het begrip "plicht" begrijpt een kind als hij de schoolleeftijd (vanaf 6 jaar) heeft bereikt. Bij KiP nemen we bij het opruimen de grondregel van Emmi Pikler ter harte: "zelfstandigheid vanuit plezier". We beginnen als vanzelfsprekend met opruimen en verwachten niets van het jonge kind, en reageren blij als het kind meehelpt. Zo

wordt opruimen een gezamenlijke activiteit, die voldoening en plezier schenkt. Bij de wat oudere kinderen of kinderen die al langer bij KiP zijn, sturen we gericht in het opruimen. We leren kinderen hiermee dat opruimen er gewoon bij hoort.

talenten

Talentontwikkeling kan op allerlei gebieden plaatsvinden. We vinden het belangrijk dat kinderen een eigen identiteit ontwikkelen en steeds beter weten wat ze willen en wat ze wel of niet goed kunnen. Belangrijk voor de persoonlijke competentie van kinderen is het aanbieden van een rijke omgeving en diverse activiteiten waarbij alle ontwikkelingsgebieden aan bod (kunnen) komen. Daarnaast ontwikkelen kinderen zich voornamelijk door eigen spel.

Op elk moment van de dag zijn er (speel)situaties waarbij je aan kunt sluiten bij het spontane leren. Door als pedagogisch medewerker deze kansen te zien en te benutten, kunnen we kinderen in hun ontwikkeling volgen en stimuleren. Zo worden taal, rekenen, muziek, bewegen en fijne motoriek, sociaal-emotionele ontwikkeling en wereldoriëntatie onderdeel van de dag. Door het jaar heen hebben we een wisselende collectie voorleesboeken, aansluitend op de seizoenen, thema's en jaarfeesten. Bij KiP willen we dat kinderen meer en meer kunnen ontdekken welke talenten ze in huis hebben. Bij de keuze van materialen zullen we in de gaten blijven houden of we voor elk wat wils in huis hebben. Ook bij het aanbieden van een gestuurde activiteit zullen we hier rekening mee houden. Bij KiP zien we het als taak van de pedagogisch medewerker om de balans te vinden tussen sturing, verdieping en vrijlaten bij spel en activiteit. Hierbij is het van belang om oog te hebben voor de behoefte en mogelijkheden van elk kind.

Ruimte

je mag in je eigen tempo groeien en leren

Kaatje (4 jaar) ziet andere kinderen letters schrijven. Dat wil zij ook wel. Ze vraagt aan een van de kinderen hoe ze haar naam kan schrijven.

De kinderen spelen in de tuin en klimmen op een grote trekkerband. Jarno (7 jaar) kijkt ernaar en doet niet mee. Een half jaar later zien we hem er met een grote grijns bovenop staan.

V - E - R - Scharrelprincipe

Bij KiP zijn we van mening dat het belangrijk is om kinderen te laten scharrelen. We bedoelen hiermee dat we kinderen zoveel mogelijk vrij willen laten in het kiezen van hun activiteit. Deze vrijheid van kiezen bieden we aan uit respect voor de autonomie van het kind en uit respect voor hun Eigen Inbreng en we geloven dat het bijdraagt aan de ontwikkeling van de persoonlijkheid.

bestaansrecht

Het scharrelprincipe heeft geen bestaansrecht zonder de eerste 3 VERS-ingrediënten: Vrijheid, Eigenheid en Ruimte. Een kind moet zich vrij voelen en weten dat het begrensd wordt, anders is het te spannend om te scharrelen. Een kind moet weten dat hij gezien wordt, dat zijn behoeften erkend worden, anders lukt het niet om te scharrelen. En een kind moet letterlijk en figuurlijk de ruimte krijgen om te scharrelen.

eigen inbreng

Bij KiP willen we oog hebben voor de eigen inbreng van kinderen. Voor ons horen hier een aantal aspecten bij. We willen kijken naar: wat breng je mee, oftewel wie ben jij en wat is je verhaal. We willen kijken naar: wat breng je in, oftewel wat heb je in huis. Als we weten wie het kind is en wat zijn verhaal is, dan kunnen we inspelen op hoe een kind in zijn vel steekt, op goede momenten en op momenten dat het kind zich minder goed voelt. Als we weten wat het kind in huis heeft, dan kunnen we proberen om dat nog meer naar voren te laten komen of om het kind te helpen bij het kiezen van een activiteit.

Oog hebben voor de eigen inbreng sluit nauw aan bij het scharrelprincipe, doordat kinderen kunnen kiezen wat ze willen doen. Hiermee kunnen ze kiezen voor een activiteit die bij hen past of voor een activiteit die op dat moment goed voor hen werkt. Heb je bijvoorbeeld behoefte aan een moment alleen, dan is dat wat je mag doen. Heb je behoefte aan gezelschap, dan is de aansluiting met andere kinderen waar je naar op zoek gaat. Waar nodig staan we klaar om de kinderen daarbij te helpen.

dagritme

Kinderen weten wat ze kunnen verwachten, omdat het dagritme helder is. Als de structuur van de dag voor kinderen duidelijk is, geeft dat rust en een gevoel van veiligheid. Ze kunnen ergens op terugvallen en zullen zich vrij voelen om binnen deze grenzen te bewegen. Het scharrelprincipe komt tot uiting doordat we kinderen binnen de structuur van de gezamenlijke momenten zoveel mogelijk vrij laten in het kiezen van hun activiteit. Ze kunnen er bijvoorbeeld voor kiezen om samen te spelen, alleen te spelen, te kleuren, mee te doen aan een (knutsel)activiteit, een puzzel te maken of buiten te spelen.

omgeving

Het scharrelprincipe vraagt dat de omgeving zo ingericht is dat kinderen uitgenodigd worden om te gaan scharrelen. Het vraagt van de omgeving dat er speelgoed en creatief materiaal is dat aansluit bij de behoeften van kinderen en dat toegankelijk is voor kinderen. De meeste materialen zijn zichtbaar en op ooghoogte opgeborgen.

Zowel binnen als buiten is het uitdagend en er is een balans tussen gestructureerd en ongestructureerd. Dit betekent voor ons dat er vaste elementen zijn, zoals puzzels opgestapeld in een lade of een bak met lego in de kast. Tevens proberen we spel-materiaal zo neutraal mogelijk in te zetten, zodat kinderen hun fantasie kunnen gebruiken en kunnen leren denken in mogelijkheden. Op een mat kun je een koproel doen, maar je kunt er ook een hut of winkel mee bouwen of je kunt er een ruimte mee afbakenen en zo een plekje voor jezelf creëren. Door de nonchalante inrichting van de tuin en het gebruik van natuurlijke materialen willen we ruimte bieden om eigen creativiteit en spel te ontwikkelen. Kinderen kunnen verstoppertje spelen tussen de struiken of kunnen tussen twee bomen een tent maken met een laken.

activiteit

Ook als we een activiteit aanbieden, willen we ervoor zorgen dat er ruimte is voor de eigen inbreng van een kind. Bij een knutselactiviteit bijvoorbeeld kan het kind kiezen welke kleuren worden gebruikt en bij het voorlezen van een boek kan een kind kiezen welk boek we gaan lezen. We bieden de activiteit aan, proberen het kind te motiveren om mee te doen en tegelijkertijd mag een kind kiezen of het eraan mee doet.

pedagogisch medewerker

Kijkend naar de VERS-ingrediënten vraagt het scharrelprincipe van de pedagogisch medewerker dat ze ...

- ... zich ervan bewust is dat kinderen alleen gaan scharrelen als ze zich veilig weten;
- ... ingrijpt als het kind iets doet wat gevaar voor hemzelf of een ander oplevert;
- ... kinderen alleen een keuze geeft als het ook daadwerkelijk een keuze is;
- ... kinderen echt ziet en bereid is zich af te vragen: wie ben jij en wat heb je nodig;
- ... kinderen zelf laat nadenken over oplossingen;
- ... goed kijkt of en wanneer er verrijking en/of verdieping nodig is;
- ... met enige regelmaat nieuw materiaal aanbiedt door uit te stallen of door er zelf mee aan de slag te gaan.

Scharrelprincipe

je bent in een rijke omgeving waar je vrijuit kunt scharrelen

Joost (8 jaar) ziet dat de pedagogisch medewerker een vliegtuig aan het vouwen is. Hij komt kijken en vraagt of hij dat ook mag doen. Als de vliegtuigjes klaar zijn, kijken ze hoever ze kunnen vliegen.

Emma (10 jaar) komt uit school en ziet er vermoeid uit. Na het fruit ziet ze dat er in de huiskamer geen kinderen zijn. Ze zoekt een rustig hoekje uit en pakt een boek om in te lezen.

Het huis van KiP

Uit de behoefte om iets te betekenen voor kinderen is KiP ontstaan: een kleinschalig kinderdagverblijf met aandacht voor ouder en kind, waar kinderen met elkaar kunnen (op)groeien. In het prille begin begonnen met een aantal bso-kinderen, doorgroeid naar een dagopvang en bso in één. En inmiddels weer terug naar onze basis: alleen bso. Met de huiselijke sfeer willen we kinderen het gevoel geven (bij ons) thuis te komen.

pastorie

KiP is gevestigd in de voormalige pastorie van de naastgelegen Nieuwe Kerk. De woning werd door de kerk niet meer als ambtswoning voor de predikant ingezet. Wel lagen er plannen om het huis te gaan gebruiken voor het jeugdwerk binnen de kerk. We zagen daar een mogelijkheid om co-gebruikers te worden van het huis. En zo geschiedde het... Kinderopvang in de Pastorie (KiP) kwam uit de dop. Inmiddels is de kerk verkocht en is KiP de enige gebruiker van de pastorie.

binnen

Kinderen die bij KiP op de bso komen, kunnen gebruik maken van de gehele benedenverdieping, die bestaat uit drie leefruimtes: de speelkamer, de tuinkamer en de huiskamer. De speelkamer is een ruimte ingericht voor activiteit. Er is allerlei materiaal om alleen of samen mee te spelen. De ene keer wordt de speelkamer door de kinderen omgeturnd in een museum, de volgende keer is het een restaurant, theater, pretpark of (kringloop)winkel. In de tuinkamer staat een grote tafel waaraan gegeten wordt, waar verhalen gedeeld kunnen worden en je een spelletje of een puzzel kunt doen. In de huiskamer staat een knutselkast met diverse materialen die uitnodigen tot creativiteit. Ook is er ruimte om te chillen, waar je kunt uitrusten, waar je je kunt terugtrekken, waar je een boekje kunt lezen.

buiten

Bij KiP hebben we een ruime tuin, waar kinderen veilig kunnen spelen. Ons streven is om de tuin zo uitdagend mogelijk te laten zijn en daarbij zo dicht mogelijk bij de natuur te blijven door gebruik te maken van natuurlijke materialen. In de tuin staat van alles: bomen, planten, een bank, dingen om op of mee te spelen. Daarnaast bestaat de tuin uit tegels, gras en zand, is de tuin vlak en heeft de tuin hellingen. Met de inrichting van onze tuin willen we kinderen niet alleen uitdagen in hun spel, maar ook in hun motoriek. De hoogteverschillen en de obstakels in en rond de tuin bijvoorbeeld bieden uitdaging. We zijn ervan overtuigd dat kinderen alleen die obstakels nemen die ze aankunnen. Ook zijn we van mening dat het kinderen niet helpt om al het gevaar voor ze uit de weg te nemen. We willen ze helpen bij het inschatten van gevaarlijke situaties en ze leren hoe ze daarmee om kunnen gaan. Aan de achterkant en zijkant van het pand zijn speelgedeelten ingericht. Door de nonchalante inrichting en het gebruik van natuurlijke materialen biedt de tuin ruimte om eigen creativiteit en spel te ontwikkelen. Soms kiezen we ervoor, bijvoorbeeld bij warm weer, om bepaalde delen van de tuin niet te gebruiken en de kinderen alleen in de achtertuin te laten spelen.

inrichting

Zowel binnen als buiten willen we de omgeving zo inrichten dat kinderen kunnen spelen met zo weinig mogelijk "nee". Een plek die zowel veilig als spannend is, zorgt ervoor dat een kind goed gebruik kan maken van zijn drang tot onderzoeken. De fysieke ruimte, de uitrusting en de variatie in speelgoed helpen allemaal mee in het opbouwen van een gevoel van onafhankelijkheid en het reduceren van de behoefte aan volwassen leiding. Opbergplekken zijn gebouwd op oog- en/of grijphoogte.

transparant

De drie leefruimtes zijn aan elkaar verbonden en alle deuren en een scheidingswand zijn voorzien van glas. Tussen de speelkamer en de tuinkamer zit een groot raam en een deur voorzien van glas. Tussen de tuinkamer en de huiskamer zitten schuifdeuren voorzien van glas. Dit betekent dat je elkaar binnen en buiten kunt zien en dat je op een eenvoudige manier contact met elkaar kunt houden. Dit geldt niet alleen voor de kinderen, maar ook voor de pedagogisch medewerkers.

De transparantie helpt niet alleen bij het contact houden met elkaar, het helpt ook om een oogje in het zeil te houden, om te kijken wat kinderen aan het doen zijn en om te bepalen of ze hulp nodig hebben. Zowel binnen als buiten zijn er pedagogisch medewerkers in de buurt, die opletten en helpen als kinderen hulp nodig hebben of als kinderen zichzelf overschatten of waarbij kinderen even weg kunnen kruipen.

Het team van KiP

KiP kan niet draaien zonder een goed team. Medewerkers die bij KiP werken, zullen achter de visie van KiP moeten staan en zullen in staat moeten zijn om deze in de dagelijkse praktijk tot uitdrukking te brengen.

basis

Bij KiP werken we met een klein team van medewerkers, bestaande uit twee vaste medewerkers, eventueel aangevuld met een groepshulp of stagiaire. De twee vaste medewerkers werken beide op de groep en vormen samen het management van KiP.

managementteam

Het managementteam bestaat uit de eigenaar en haar partner. Het managementteam geeft, in samenspraak met de oudercommissie, vorm aan het beleid binnen de organisatie.

pedagogisch beleidsmedewerker / pedagogisch coach

Pedagogisch beleidsmedewerkers houden zich enerzijds bezig met de ontwikkeling en invoering van het pedagogisch beleid. Anderzijds coachen ze pedagogisch medewerkers bij hun werkzaamheden. Het managementteam neemt samen de taken behorende bij deze functie op zich. Daarnaast maakt KiP met regelmaat gebruik van een externe coach. Meer hierover is te lezen in het hoofdstuk *KiP in ontwikkeling*.

dagelijkse leiding

De dagelijkse leiding is in handen van de pedagogisch medewerkers. Zij staan op de groep en zijn verantwoordelijk voor de dagelijkse opvang, ontwikkeling en verzorging van de kinderen. Zij geven uitvoering aan deze taken op basis van het pedagogisch beleid en de overige beleidsplannen van KiP.

stagiaires & vrijwilligers

Stagiaires kunnen ingezet worden voor zowel huishoudelijke als verzorgende taken, een en ander conform de CAO Kinderopvang. Stagiaires en vrijwilligers hebben geen eindverantwoordelijkheid en staan niet alleen op de groep. Gedurende de stageperiode zullen de taken worden opgebouwd. Bij het opbouwen houden we rekening met de insteek van de stage. Bij een beroepskracht in opleiding zullen we werken aan het zelfstandig activiteiten ontplooiën en het zelfstandig begeleiden van de kinderen. Bij een stagiaire die een snuffelstage doet, zullen de taken ondersteunend en altijd onder begeleiding blijven. In ons *Stagebeleid* hebben we uitvoerig beschreven wat de taken van stagiaires zijn, hoe we stagiaires begeleiden, wat we van stagiaires verwachten en wat stagiaires van KiP mogen verwachten.

Op basis van het opleidingsniveau van een vrijwilliger en dat wat we zien in de praktijk wordt bepaald voor welke taken een vrijwilliger ingezet kan worden. Voor elke vrijwilliger wordt afzonderlijk een overeenkomst opgesteld, waarin een duidelijke omschrijving van het takenpakket is opgenomen. Vrijwilligers worden begeleid door een pedagogisch medewerker en net als de stagiaires vallen ze onder de verantwoor-

delijkheid van het management.

personenregister

In 2013 is de overheid gestart met het continu screenen van vaste medewerkers. Er wordt dagelijks gekeken of ze strafbare feiten hebben gepleegd die niet samengaan met het werken in de kinderopvang. Met het personenregister kinderopvang is deze screening uitgebreid naar iedereen die structureel aanwezig is tijdens opvanguren. Iedereen die bij KiP werkt of regelmatig bij KiP over de vloer komt, staat geregistreerd in het personenregister kinderopvang.

oudercommissie

Een oudercommissie denkt mee en heeft adviesrecht op diverse onderwerpen, zoals voeding, opvoeding, veiligheid en gezondheid, openingstijden, spel- en ontwikkelingsactiviteiten, klachten en klachtenregeling en de prijs van de kinderopvang. KiP ziet de oudercommissie als een partner met wie we samen kunnen zorgen voor goede kwaliteit opvang, voor ouders en kinderen. Het managementteam heeft een aantal keer per jaar overleg met de oudercommissie. Ook helpt de oudercommissie bij het organiseren van een aantal activiteiten, zoals ouderbijeenkomsten.

Bij KiP op de bso

De buitenschoolse opvang (bso) is bedoeld voor kinderen die naar de basisschool gaan. KiP is alleen geopend op de momenten dat kinderen vrij zijn van school, met andere woorden buiten schooltijd en in vakanties. Bij KiP worden de kinderen in één groep van maximaal 20 kinderen opgevangen.

van & naar school

De kinderen van de bso worden door een medewerker van KiP naar school gebracht en van school gehaald. Deze momenten zijn een mooie gelegenheid voor één-op-één-aandacht: bijpraten over wat hen bezighoudt, hoe de dag zal zijn of hoe de dag is geweest. Als we meerdere kinderen tegelijk halen of brengen, geven de haal- en brengmomenten de kinderen ook de gelegenheid om met elkaar bij te praten en elkaar te vertellen over hun belevenissen. We zien hier mooie sociale contacten ontstaan tussen kinderen die van allerlei scholen naar KiP komen.

dagritme

Bij de bso is het moment van binnenkomen een belangrijk contactmoment tussen pedagogisch medewerker en kind. We vinden het belangrijk dat elk kind zich gezien weet. We starten dan ook aan tafel met fruit, drinken en een koekje. Daarna kunnen kinderen kiezen welke activiteiten ze gaan ontplooiën. Rond 16:15 uur onderbreken we de activiteiten en eten we met elkaar een (hartige) snack aan tafel.

activiteiten

Bij KiP is van alles te doen. Er is gelegenheid om samen te spelen, een spelletje te doen, samen te knutselen en er is ook gelegenheid om een moment voor jezelf te hebben door bijvoorbeeld een boek te lezen of met een koptelefoon muziek te luisteren of je even te verliezen in een kleurplaat. We gaan hierbij uit van het scharrel-principe, zoals we ook beschreven in het desbetreffende hoofdstuk. In de loop der jaren hebben we steeds gezien dat de kinderen die bij ons komen, zelf prima weten wat ze kunnen doen. We zien dingen ontstaan. In een enkel geval doen we een suggestie, maar bovenal komen de ideeën uit de kinderen zelf. En dat is hoe we het het liefste zien. Er is altijd wel een kind dat iets opstart, waarop anderen volgen. Of kinderen doen verschillende dingen naast elkaar. We vinden het belangrijk dat kinderen zelf kunnen bepalen wat ze gaan doen, en daarmee meegaan in waar hun behoefte ligt. We zien dit als luisteren naar jezelf, kijken naar je Eigen Inbreng en daarmee goed zorgen voor jezelf. Dit betekent voor ons dat we zo min mogelijk gestuurde activiteiten aanbieden. Wel zorgen we ervoor dat er voldoende te doen is door erop te letten dat er voldoende (speel)materialen zijn. En door te kijken waar kinderen enthousiast van worden en er vervolgens voor te zorgen dat we daarvan of van varianten daarop, genoeg in huis hebben.

uitstapjes

Tijdens een normale KiP-dag komt het weleens voor dat we er even op uitgaan door een klein uitstapje te maken, zoals een boodschap doen, even naar het dorp gaan of naar een speeltuintje in de buurt. Ouders hebben bij hun start bij KiP aangegeven of

hun kind mee mag gaan op een klein uitstapje. Bij een groot uitstapje kun je denken aan een kinderboerderij of naar een speeltuin verder weg van KiP. Grote uitstapjes plannen we van tevoren en bij grote uitstapjes vragen we per uitstapje toestemming aan ouders. Meer informatie over hoe we omgaan met uitstapjes is te lezen in ons document *Veiligheid & Gezondheid - werkafspraken* en op de *Zorglijst Uitstapjes*.

wenmoment

Als een kind wordt aangemeld voor de bso wordt een wenmoment ingepland. Het wenmoment vindt plaats voordat de opvang officieel begint en wordt in overleg met ouders afgesproken. Elk kind krijgt een mentor aangewezen (zie ook het hoofdstuk *KiP & ontwikkeling*). De mentor begeleidt het kind tijdens het wenmoment. Ze bekijken samen de ruimtes, verkennen de afspraken en maken kennis met de andere kinderen.

extra dagdelen

Als ouders extra opvang nodig hebben of van dagdeel willen ruilen, nemen ze contact op met KiP. Aan de hand van de planningsroosters en de beroepskracht-kindratio (BKR) wordt gekeken of er plek is en dit wordt vervolgens teruggekoppeld naar ouders. Doordat we werken met een klein team van pedagogisch medewerkers kent elk kind de pedagogisch medewerkers en de pedagogisch medewerkers kennen de kinderen. Doordat we een kleinschalige opvang zijn, kent het kind vaak ook de andere kinderen. Dit maakt dat een kind zich ook op een ander dagdeel thuis kan voelen.

KiP & ontwikkeling

Bij KiP gaan we ervan uit dat je alles al in huis hebt. Kijkend naar de kwaliteiten van een kind werken we aan wat nog ontwikkeld kan worden.

volg de ontwikkeling

Tijdens het verblijf van de kinderen bij KiP volgen we kinderen in hun ontwikkeling. We zijn van mening dat kinderen alles al in huis hebben. We zien het als onze taak om ze te helpen ontdekken wat ze allemaal in huis hebben. Bij onze manier van kijken naar kinderen houden we er rekening mee dat ieder kind zich op zijn eigen manier en in zijn eigen tempo ontwikkelt. We willen kinderen zo min mogelijk met elkaar vergelijken. We kijken of er een ontwikkeling zichtbaar is in de persoonlijke ontwikkelingslijn van het kind. We borduren voort op wat een kind allemaal kan. Door het dagelijkse kijken naar kinderen worden achterstanden en voorsprongen in de ontwikkeling opgemerkt. Hier spelen we op in tijdens spel en activiteiten. Voor de kinderen van de bso is er een observatieformulier die minimaal één keer per jaar wordt ingevuld. We kijken daarbij naar een aantal vaste thema's rond het welbevinden van het kind. Ook willen we regelmatig een kwaliteitenspel doen met de kinderen om ze bewust te maken van wat ze in huis hebben.

mentor

Ieder kind in de opvang krijgt een mentor toegewezen. De twee vaste medewerkers zijn samen de mentor van alle kinderen die bij KiP komen en vervullen de mentortaken in onderling overleg. De mentor is het eerste aanspreekpunt voor ouders als het gaat om de ontwikkeling van hun kind. Bij de start vertellen we ouders wie de mentor is van het kind. De mentor vult samen met de collega-mentor per kind een observatieformulier in. Zij bespreken dit en voeren samen de oudergesprekken. De mentor houdt van elk kind een dossier bij waarin bevindingen worden verzameld en de observatieformulieren worden bewaard.

overdracht met ouders

Tijdens de overdrachtmomenten met ouders (bij het brengen en ophalen) delen we de mooie momenten, eventuele zorgen en de ontwikkelingen die we hebben gezien. Door de kleinschalige opvang zijn de lijntjes met ouders kort en persoonlijk. Dit geeft een goede ingang om samen met ouders te kijken naar de ontwikkeling van hun kind. Kleine zorgen en signalen die tijdens de breng- en haalmomenten worden besproken, worden in het kinddossier opgenomen.

Op twee vaste momenten in het jaar bieden we ouders de mogelijkheid om een oudergesprek in te plannen. De basis voor dit gesprek is dat wat we zien aan kwaliteiten van het kind en observaties die we gedurende het jaar doen. Als er naast het moment van het oudergesprek reden is om met elkaar af te spreken, dan doen we dat. Het kan zijn dat het voldoende is om bij het halen of brengen uitgebreider de tijd nemen. Het kan ook zijn dat we een afspraak voor een gesprek maken.

signalering

Als de pedagogisch medewerker/mentor zorgen heeft rond de ontwikkeling of het

gedrag van een kind, dan gaan we als volgt te werk. De pedagogisch medewerker/mentor bespreekt dit met de collega en probeert op de groep door extra begeleiding of oefenen de zorgen weg te nemen. Tijdens haal- en brengmomenten of tijdens een ingepland gesprek wordt dit door de mentor met ouders besproken. Blijven de zorgen, dan volgt er een gesprek met ouders waarin toestemming wordt gevraagd om contact op te nemen met de Intern Pedagogisch Begeleider (IPB-er) van de gemeente Borne. Het management van KiP maakt een afspraak met de IPB-er. De IPB-er kijkt mee op de groep, denkt mee over een plan van aanpak en schakelt waar nodig de juiste, externe instantie in.

Bij het vermoeden van kindermishandeling volgen we de meldcode *Protocol 'kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag' voor de kinderopvang*. Deze meldcode is bij KiP in z'n geheel terug te vinden in de map in de keuken.

Op de werkvloer

KiP wil een veilige omgeving bieden, ook door ervoor te zorgen dat het op de werkvloer goed en veilig is, voor zowel medewerkers als kinderen.

beroepskracht

KiP beschikt over twee vaste medewerkers, die beide ingezet kunnen worden als beroepskracht. Beide medewerkers hebben een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG), staan geregistreerd in het Personenregister Kinderopvang en zijn in het bezit van een certificaat voor kinder-EHBO. KiP heeft ruimte voor 20 kindplaatsen. Dit betekent dat er op elk moment maximaal 20 kinderen bij KiP op de bso kunnen zijn. Op de momenten dat KiP geopend is voor de bso, dan staan de twee vaste medewerkers als beroepskracht op de groep. Over het algemeen houden we vast aan het inzetten van twee beroepskrachten, zodat de beroepskrachten elkaar kunnen aanvullen of afwisselen als dat nodig is. Op sommige, rustige momenten kan het zijn dat de taken worden verdeeld en dat een van de twee op de groep staat en de ander een andere taak op zich neemt, zoals een boodschap of een andere klus achter de schermen. Uiteraard alleen als de situatie op de groep het toelaat en als de ander in geval van nood binnen afzienbare tijd terug kan zijn op de groep (zie ook bij *Achterwacht*).

op & van de werkvloer

De beroepskrachten staan op de werkvloer op de momenten dat KiP geopend is. Op schooldagen is dat voorschools en naschools. Op schooldagen vinden de pauzes plaats tussen de voorschoolse en de naschoolse opvang. Heeft een beroepskracht een momentje voor zichzelf nodig tijdens de opvang, dan is er de mogelijkheid om zich even terug te trekken in de keuken of op de bovenverdieping. Dit gaat in onderling overleg en alleen als de situatie op de groep het toelaat.

Op vakantiedagen is KiP geopend vanaf het moment dat het eerste kind start tot het moment dat alle kinderen zijn opgehaald. Soms is dat een hele dag, soms is dat een dagdeel. Afhankelijk van de groepsgrootte en de samenstelling van de groep staan de beroepskrachten samen op de groep of wisselen elkaar in onderling overleg af. In het laatste geval is de andere beroepskracht in de nabijheid om bij te springen en mee te draaien. De pauzemomenten vinden zoveel mogelijk plaats tussen 12:00 - 14:00 uur, waarbij de beroepskrachten zich afwisselend een moment kunnen terugtrekken in de keuken of in een ruimte op de bovenverdieping.

beroepskracht-kindratio

De leeftijdsgebonden beroepskracht-kindratio (BKR), zoals omschreven staat in de Wet kinderopvang, bepaalt hoeveel beroepskrachten er op een groep moeten worden ingezet. De BKR houdt daarbij rekening met de leeftijd van de kinderen en de samenstelling van de groep. Voor de berekening van de BKR gebruiken we bij KiP een online rekentool. Op het moment dat er een extra opgave binnenkomt, wordt gekeken of we nog steeds goed zitten wat BKR betreft. Als er 20 kinderen bij KiP op de bso zijn, dan bepaalt de BKR dat er twee beroepskrachten ingezet moeten worden. Bij een groep van 11 kinderen of minder geeft de BKR aan dat er één beroepskracht ingezet kan worden. Zoals we hierboven beschreven, zetten we zoveel

mogelijk twee beroepskrachten in, ook op de momenten dat volgens de BKR één beroepskracht voldoende is.

halfuursregeling & drie-uursregeling

Voor de bso geldt dat je voor- en naschools en op vrije middagen maximaal een half uur per dag mag afwijken van de BKR (halfuursregeling). In schoolvakanties en op studiedagen mag er maximaal 3 uur per dag afgeweken worden van de BKR (drie-uursregeling), op voorwaarde dat er minimaal 10 uur aaneengesloten opvang wordt geboden. De omstandigheden bij KiP zijn dusdanig dat er op school- en vakantie-dagen geen reden is om af te wijken van de BKR. Het enige moment waarop we zouden afwijken van de BKR is bij een onverwachte (nood)situatie, bijvoorbeeld zoals we beschrijven in het *Protocol Vermist Kind*, te vinden in ons document *Veiligheid & Gezondheid - werkafspraken*. Mochten we moeten afwijken van de BKR, dan zorgen we ervoor dat één van de twee beroepskrachten op de groep blijft. Waar nodig schakelen we de achterwacht in (zie bij *Achterwacht*). Per situatie en in de situatie wordt gekeken wat het beste werkt voor de groep en voor de beroepskrachten: welke beroepskracht blijft bij de groep en welke beroepskracht richt zich op de (nood)situatie.

vaste gezichten

Vanuit de Wet kinderopvang zijn er regels omtrent de vaste gezichten op een groep. Een vaste, vertrouwde pedagogisch medewerker biedt emotionele veiligheid aan een kind. Dus als het kind aanwezig is, werkt er die dag minimaal één vast gezicht van het kind op de groep. De medewerker weet hoe het kind zich ontwikkelt, waar het behoefte aan heeft en waar het gestrest van raakt. De vaste gezichten mogen niet te vaak wisselen. Als er volgens de BKR één of twee pedagogisch medewerkers vereist zijn op de groep, zoals bij KiP het geval is, dan geldt dat er maximaal drie vaste gezichten zijn voor een kind. Bij KiP werken we met twee vaste beroepskrachten en dus twee vaste gezichten. Over het algemeen worden beide medewerkers ingezet op de groep. Op rustige momenten of bij onverwachte situaties zal er altijd één van de medewerkers op de groep zijn. Dit betekent dat er altijd een vast gezicht en aanspreekpunt is voor de kinderen.

achterwacht

Op het moment dat er even één pedagogisch medewerker is op een groepje kinderen, zoals bij de start van de voorschoolse opvang of op het moment dat we kinderen wegbrengen naar of ophalen van school, is de achterwachtregeling van toepassing. Op de *Zorglijst Achterwacht*, te vinden in de groepsmap, staat precies vermeld wie we kunnen bellen als we een helpende hand nodig hebben en hoe de achterwacht te bereiken is. In ons document *Veiligheid & Gezondheid - werkafspraken* staat de achterwachtregeling uitgebreid beschreven.

veilig & transparant

Voor de dagopvang geldt het zogeheten vierogen-principe, waarbij de houder van een kinderopvangorganisatie de opvang op dusdanige wijze organiseert dat de beroepskracht of de beroepskracht in opleiding de werkzaamheden uitsluitend kan verrichten terwijl zij gezien of gehoord kan worden door een andere volwassene. Het

vierogen-principe is bedoeld om kinderen te beschermen tegen grensoverschrijdend gedrag van volwassenen. Voor de bso is het vierogen-principe niet verplicht. Toch willen we het vierogen-principe waar mogelijk meenemen naar de situatie van KiP om te zorgen voor een goed en veilig verblijf bij KiP en om ervoor te zorgen dat de dagelijkse situatie zo veilig en transparant mogelijk zal zijn. Dit doen we niet alleen om oog te hebben voor hoe volwassenen zich gedragen ten opzichte van een kind, maar ook om oog te hebben voor hoe kinderen onderling met elkaar omgaan.

gebouw

Het gebouw waar KiP is gehuisvest, beschikt over een aantal aspecten die helpend is voor de veiligheid en transparantie.

- De leefruimtes op de benedenverdieping grenzen aan elkaar. De drie leefruimtes binnen zijn aan elkaar verbonden, waardoor medewerkers eenvoudig een andere ruimte binnen kunnen lopen.

- De deuren en een scheidingswand zijn voorzien van glas. Door het glas in de deuren en scheidingswand kunnen medewerkers eenvoudig in een andere ruimte kijken vanaf de plek waar ze zitten. Ook naar buiten toe zijn er ramen en zijn de deuren voorzien van glas.

- Het gebouw is gehorig.

Het feit dat het gebouw gehorig is, maakt dat je het een en ander van wat er in de andere ruimtes gebeurt, eenvoudig mee kunt krijgen.

open aanspreekcultuur

Naast de mogelijkheden die het gebouw ons biedt, vinden we onze eigen houding minstens zo belangrijk. KiP wil een organisatie zijn, waarbij we open met elkaar kunnen praten en elkaar kunnen aanspreken als we vragen of zorgen hebben. Of deze vragen nu komen van ouders, medewerkers of kinderen. Wat ons betreft is dit de basis die nodig is voor een goede en veilige omgeving. We willen korte lijntjes met elkaar onderhouden en het idee hebben dat de drempel laag is om een ander ergens op aan te spreken of ergens een vraag over te stellen.

Vorm geven

Op de volgende manier geven we vorm aan een goede en veilige omgeving.

- inzet van twee pedagogisch medewerkers

We zorgen ervoor dat er twee pedagogisch medewerkers (twee professionals) op de groep staan en in elkaars nabijheid zijn. De pedagogisch medewerkers houden elkaar scherp op het naleven van deze afspraak. De pedagogisch medewerkers zijn zich bewust van hun eigen en elkaars houding en zijn alert op de wisselwerking tussen kinderen.

- twee vaste medewerkers

De twee pedagogisch medewerkers die ingezet worden, zijn de vaste medewerkers van KiP. Door het werken in een klein team weten de medewerkers wat ze aan elkaar hebben en kunnen ze elkaar vlot aanvullen en bijsturen waar nodig.

- vaste gezichten voor de kinderen

Met de twee vaste medewerkers zorgen we ervoor dat er vaste aanspreekpunten zijn voor kinderen. De medewerkers kennen de kinderen en de kinderen kennen de medewerkers. Daarmee hopen we dat de band tussen medewerker en kind stevig

genoeg is en daarmee de drempel laag genoeg om dingen bespreekbaar te kunnen maken.

- mogelijkheid voor meer medewerkers

Als de situatie zich voordoet, kunnen we plek bieden aan een stagiaire of groepshulp, die (verzorgende) taken van de vaste medewerkers kan overnemen. En waarmee we zorgen voor meer ogen op de groep. Medewerkers die bij KiP werken, hebben een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) en staan geregistreerd in het Personenregister Kinderopvang.

- meldcode

We werken volgens de meldcode *Protocol 'kindermishandeling en grensoverschrijdend gedrag' voor de kinderopvang*, waarin staat beschreven wat de stappen zijn als er een vermoeden is van kindermishandeling. We zorgen ervoor dat medewerkers zich hiervan bewust zijn en dat dit onderwerp met regelmaat ter sprake komt tijdens een teamoverleg. De meldcode is terug te vinden in het informatierek in de keuken.

- stimuleren van een open aanspreekcultuur

De open aanspreekcultuur geldt niet alleen voor de medewerkers onderling of voor een medewerker richting een kind. We streven er ook naar dat kinderen de opening voelen om bespreekbaar te maken waar ze tegenaan lopen. Of dat nu iets is wat ze dwars zit of hen bezig houdt, of dat het iets is dat een ander doet dat ze niet prettig vinden.

- blijvend gesprekspunt

Een goede en veilige omgeving in combinatie met een open aanspreekcultuur is regelmatig een gesprekspunt voor overleg. We willen alert blijven op de volgende aspecten: durven we elkaar bij te sturen of op iets te wijzen; durven kinderen dingen aan te geven, naar elkaar toe en naar de medewerkers; zijn we op de goede weg of zijn er verbeterpunten. Ook een punt waar we alert op willen blijven is of we bij ieder kind een ingang of opening hebben. De band met een kind zien we niet als iets dat als vanzelf komt. We willen er alert op blijven of we genoeg investeren in de band met een kind of dat daar meer of iets anders voor nodig is. Door de kleinschalige opvang die we bieden, hebben we kinderen in beeld en kunnen we daar met elkaar alert op blijven.

KiP in ontwikkeling

KiP wil een lerende organisatie zijn door te leren vanuit de praktijk en door te leren vanuit scholing. Het management en de medewerkers worden toegerust op onderwerpen die belangrijk zijn voor het verwezenlijken van onze visie. Daarnaast kunnen we ervoor kiezen om ons te verdiepen in een onderwerp dat op dat moment actueel is. Een en ander dat hier wordt beschreven is ook terug te vinden in het document *KiPs Coachingsplan*.

wettelijk bepaald

In de Wet innovatie en kwaliteit kinderopvang (wet IKK) staan maatregelen die de kwaliteit van de kinderopvang moeten verbeteren en ondersteunen. Zo geldt vanaf 1 januari 2019 binnen de kinderopvang de verplichte inzet van een pedagogisch beleidsmedewerker. Pedagogisch beleidsmedewerkers dragen bij aan de kwaliteit van de opvang en hebben twee belangrijke taken. Ze houden zich enerzijds bezig met de ontwikkeling en invoering van het pedagogisch beleid. Anderzijds coachen ze pedagogisch medewerkers bij hun werkzaamheden. Kinderopvangorganisaties kunnen kiezen voor twee aparte functies, of voor één functie waarin de medewerker beide rollen vervult.

beleidsuren

Een van de taken van de pedagogisch beleidsmedewerker is het ontwikkelen en borgen van de verschillende beleidsstukken rondom pedagogiek binnen de organisatie. Op grond van de Wet IKK moet een kinderopvangorganisatie per locatie 50 uur voor pedagogisch beleidsontwikkeling beschikbaar stellen. KiP heeft één locatie onder haar hoede, dit betekent dat KiP voor pedagogisch beleidsontwikkeling 50 uur per jaar beschikbaar zal stellen.

invulling bij KiP

De twee vaste medewerkers zijn allebei op basis van hun opleiding gekwalificeerd en in staat om de functie van beleidsmedewerker in te vullen. Zij vervullen samen de functie van beleidsmedewerker en zij zijn samen verantwoordelijk voor de pedagogische beleidsontwikkeling. Met andere woorden de 50 uur wordt door beide medewerkers ingevuld en besteed aan de pedagogische praktijk bij KiP.

coachingsuren

Een van de taken van de pedagogisch coach is het begeleiden, stimuleren en motiveren van het bewustwordings- en ontwikkelproces van de medewerker. Op grond van de Wet IKK moet een kinderopvangorganisatie voor coaching van pedagogisch medewerkers per jaar 10 uur per fte beschikbaar stellen, waarbij iedere pedagogisch medewerker jaarlijks coaching ontvangt. Een fulltime-equivalent (fte) is een reken-eenheid waarmee de omvang van een functie kan worden uitgedrukt. Volgens de cao staat 36 uur per week gelijk aan één fte. Voor KiP betekent dit dat we per jaar 9 uur aan coachingsuren beschikbaar zullen stellen.

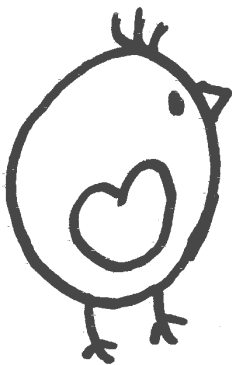
invulling bij KiP

De twee vaste medewerkers zijn allebei op basis van hun opleiding gekwalificeerd en in staat om de functie van pedagogisch coach in te vullen. In de dagelijkse praktijk coachen de twee vaste medewerkers elkaar en houden elkaar scherp op de pedagogische kwaliteit in de opvang. Daarnaast hebben we voor een aantal uur in het jaar een externe coach gevonden, die ondersteunt bij het in de praktijk brengen van het pedagogisch beleid, bij het functioneren als team en de ontwikkeling als professional. Veel ideeën ontwikkelen zich door de dingen die we zien in de praktijk. Dat is ook meteen hoe we het liefste werken: kijken naar wat er gebeurt en daarop inspelen. Zo geven we ook vorm aan de coaching. In de dagelijkse praktijk nemen we de tijd voor een coachingsgesprek op het moment dat we ergens tegenaan lopen of als er behoefte is om op een onderwerp dieper in te gaan. Met de externe coach hebben we een afspraak gemaakt voor drie coachingsmomenten in het jaar. Een van die momenten zal jaarlijks terugkeren, ons APK-moment. Daarbij besteden we aandacht aan: hoe doen we het in de praktijk en sluit de praktijk aan bij wat we op papier hebben staan. De andere twee coachingsmomenten willen we besteden aan een onderwerp of thema. Daarbij maken we de volgende overwegingen: welke behoefte ligt er bij de medewerkers die op de groep staan, wat zien we in de praktijk, waar willen we ons in verdiepen en waar willen we als organisatie op insteken. Aan het begin van het jaar leggen we de momenten met de externe coach vast en maken we een plan voor de onderwerpen die we het komende jaar aan de orde willen stellen. Bij het opstellen van het plan houden we rekening met waar de wensen en behoeften liggen van de medewerkers en zorgen we er in ieder geval voor dat beide medewerkers jaarlijks coaching ontvangen.

KiPPekracht

Zoals beschreven stellen we jaarlijks een plan samen met daarin ons vaste APK-moment en met daarin de punten waar we ons het komende jaar op willen richten. Op deze manier willen we een organisatie zijn die uitgaat van haar kracht, die in ontwikkeling blijft en waar kinderen in goede handen zijn, goed uit de veren komen en met veerkracht in het leven kunnen staan.

bijlagen

Emmi Pikler

Emmi Pikler werd in 1902 in Wenen geboren. Ze werd aan het kinderziekenhuis van de Universiteit van Wenen tot kinderarts opgeleid door professor Von Pirquet en door de kinderchirurg Salzer. Beiden stonden bekend als radicaal progressief in hun benadering van jonge kinderen en trokken studenten uit de hele wereld. Er werden weinig medicijnen gebruikt. De nadruk lag op preventie en op het belang van vrije beweging en spel en op respect voor het kind.

opvoeding van haar dochter

Toen Emmi Pikler in het begin van de jaren dertig een dochter kreeg, besloten zij en haar man hun kind op geen enkele manier te forceren in haar ontwikkeling. Ze wilden haar eigen ritme respecteren en haar vanaf het begin de mogelijkheid geven haar eigen initiatief in beweging en spel te volgen. Emmi Pikler werd bevestigd in haar hypothese dat een kind – wanneer het de kans krijgt te onderzoeken en te leren in zijn eigen tempo – beter leert zitten, staan, spreken en denken dan een kind dat gestimuleerd of geholpen wordt in haar ontwikkeling.

begeleiden van ouders

Daarna leerde Emmi Pikler tien jaar lang ouders hun kind op dezelfde manier te begeleiden als ze zelf had gedaan. Wekelijks bezocht ze de gezinnen om hen te ondersteunen en concrete aanwijzingen te geven. Ze leerde ouders vooral te vertrouwen op de aangeboren competentie van het kind en het eigen ritme van het kind te respecteren. Emmi Pikler zag dat deze kinderen over het algemeen vrolijke, nieuwsgierige en coöperatieve kinderen werden. Gedurende die jaren hield ze al voordrachten over haar visie op de verzorging van baby's en peuters. Dat leidde tot een boek voor ouders, later in het Duits vertaald als "Friedliche Baby's, zufriedene Mütter".

kindertehuis Lóczy

Na de Tweede Wereldoorlog werd ze gevraagd de leiding op zich te nemen van een kindertehuis in Boedapest. Dit huis wordt Lóczy genoemd, naar de straat waarin het gevestigd was, en kreeg later de naam Emmi Pikler Instituut voor Methodologisch Onderzoek. Na de positieve ervaringen met de methode die ze ontwikkeld had in haar eigen praktijk, besloot ze ook de zorg in het kindertehuis op deze manier te organiseren. Ze deed langdurig onderzoek naar de psychomotorische ontwikkeling van baby's en peuters die in het kindertehuis opgroeiden. De resultaten werden bekend gemaakt in wetenschappelijke tijdschriften en later verwerkt in het boek "Lasst mir Zeit".

internationale bekendheid

Vanaf het begin van de jaren zeventig was er regelmatig contact tussen Emmi Pikler en vakmensen in het buitenland. En vanaf de jaren tachtig gaf ze voordrachten over haar werk op symposia en conferenties in verschillende landen. Emmi Pikler bleef vrijwel tot het eind van haar leven actief werkzaam in het kindertehuis Lóczy. Ze overleed in 1984.

vrije bewegingsontwikkeling

Het Emmi Pikler Instituut in Hongarije heeft in de afgelopen vijftig jaar veel ervaring opgedaan in het onderzoek naar de groei en ontwikkeling van baby's. Hier zijn belangrijke ontdekkingen uit voort gekomen die nu steeds vaker door wetenschappers bevestigd worden.

Het onderzoek van Emmi Pikler toonde aan dat een baby niet alleen actief samen zijn met zijn moeder nodig heeft, maar ook net zoveel tijd en ruimte waarin hij met zichzelf bezig kan zijn. De gegevens laten zien hoe belangrijk en zinvol spontane activiteiten zijn, welke functie ze vervullen en aan welke voorwaarden de omgeving moet voldoen om vrije activiteit voor de baby mogelijk te maken. Bovendien wordt duidelijk hoe de senso-motorische ontwikkeling van een baby samenhangt met wat hij dagelijks aan nieuwe indrukken opdoet en zich eigen maakt.

De conclusies van het onderzoek tonen onomstotelijk aan hoe groot het belang van vrijheid van beweging en activiteit is op de persoonlijkheidsvorming van de baby. Pikler heeft precies omschreven wat de juiste voorwaarden zijn voor een vrije bewegingsontwikkeling en hoe die bij kinderen die deze ruimte krijgen over het algemeen verloopt.

ruimte

Tijdens het vrije spel beschikt de baby over een ruimte die aangepast is aan zijn behoefte aan veiligheid en behoefte tot ontdekken. Hij heeft daar de beschikking over verschillende voorwerpen die qua vorm, grootte, kleur, symbolische waarde enz., met zorg voor hem zijn uitgekozen en die afhankelijk van zijn leeftijd en zijn specifieke belangstelling, gevarieerd worden. Ook klimmaterialen kunnen hier deel van uitmaken. In deze ruimte heeft het kind de mogelijkheid zich helemaal vrij naar eigen interesse en behoefte te bewegen en bezig te zijn, zonder dat een volwassene ingrijpt om hem aan te moedigen of om hem een andere bezigheid voor te stellen dan die hij zelf heeft uitgekozen.

Het kind speelt alleen, maar wordt niet alleen gelaten. De moeder of andere volwassene is in de buurt en tussen hen bestaat een band op afstand. Ze hebben af en toe oogcontact of wisselen woordjes of geluiden uit. De volwassene houdt een bepaalde afstand en laat het kind vrij in zijn omgeving.

Het kind wordt gekleed in kleding die hem niet in zijn bewegingsvrijheid beperkt en wordt te spelen gelegd op een niet al te zachte ondergrond.

grove motoriek

In Lóczy werd bij 722 kinderen bijgehouden hoe hun bewegingsontwikkeling verliep, van het moment waarop ze voor het eerst op hun zij draaiden tot hoe en wanneer ze voor het eerst zonder houvast gingen lopen. Het lukte alle baby's uit zichzelf vanuit de rugligging tot staan en lopen te komen. Geen enkel kind werd daarbij door een volwassene geholpen of aangezet. Een kind heeft geen volwassenen nodig om te leren kruipen, zich op te richten, te gaan zitten of te leren lopen. Hij kan dat zelf. Om dat te bereiken gebruikt de baby naast de posities die standaard in diverse ontwikkelingsstabellen beschreven staan (liggen op de zij – op de rug – op de buik – en gaan staan) een groot aantal nog niet beschreven posities en bewegingen. Emmi Pikler noemde dit overgangsposities. Hieronder vallen de halfzittende houding, met daaraan voorafgaand de zijwaartse elleboogsteun, het langdurig spelen op de zij en de kniestand. Al deze houdingen worden zelden beschreven en komen toch heel veel

voor als overgangen tussen de horizontale en de verticale posities. De overgangsposities komen voor bij alle kinderen die de mogelijkheid krijgen zich vrij te bewegen, en bijna altijd in dezelfde volgorde. Deze posities ontstaan niet toevallig. Ze hebben een oefenfunctie. Een baby gebruikt deze posities om harmonisch en stapsgewijs al zijn spieren te oefenen en voor te bereiden op de volgende ontwikkelingsfase.

Als we al deze details en de verschillende houdingen gaan waarnemen, begrijpen we het belang van deze bewegingsoefeningen voor de baby en wat een uitdaging ze voor hem betekenen. Als het kind deze overgangsposities ontdekt en oefent, wordt hij ieder deel van zijn lichaam gewaar en leert zo zijn lichaam zelfstandig te bewegen. Omdat de baby actief en zelfstandig zijn zelfgestelde taken oplost en zijn capaciteit voortdurend verder oefent, krijgt hij tegelijkertijd een steeds bewuster besef van zijn eigen lichaam. Dit is de basis voor de ontwikkeling van eigenwaarde en innerlijke kracht. Daartoe moet de baby zich vrij kunnen bewegen zonder tussenkomst van een volwassene.

positiewisselingen en hun betekenis

Wat verbazingwekkend duidelijk wordt bij het waarnemen van kinderen die zich vrij kunnen bewegen, is hoe vaak ze van houding veranderen en hoe kort ze in dezelfde houding blijven. De frequentie van positiewisselingen – van de rug op de zij – van de zij op de rug – van de zij op de buik – dan in zijwaartse elleboogsteun – in halfzittende positie – in kruiphouding – in kniestand – enz., neemt snel toe tot de negende maand. Het is heel gewoon dat een kind binnen 30 minuten wel 45 keer van houding wisselt. Dit voortdurend van houding veranderen toont aan hoe sterk de aangeboren bewegingsdrang bij elk kind is en maakt duidelijk waarom kinderen moeite hebben met langdurig stilzitten in wip- of autostoeltjes, zeker als ze deze vrijheid van bewegen een keer geproefd hebben.

Wanneer een baby de tijd krijgt voor vrije activiteiten schijnt hij zelf in staat te zijn om het tempo van zijn activiteit te regelen en om rustig van de ene naar de andere activiteit over te gaan. Daarbij blijft hij steeds geïnteresseerd en 'regelt' met behulp van grote bewegingen momenten van ontspanning die hij nodig heeft om even uit te rusten en om zijn activiteiten weer op te kunnen nemen. Hij doet dat zolang hij niet moe of hongerig is, of afgeleid wordt door andere behoeften.

fijne motoriek

Activiteiten met de handen zijn voor kinderen ook een onuitputtelijke bron van interesse. Met behulp van hun handen komen ze in contact met de dingen om hen heen.

- Een kind 'ontdekt' zijn handen rond de tiende week en kan dan een paar maanden doorbrengen met het spelen met zijn handen – uitvoerig bekijken, betasten, aanraken, ronddraaien, proeven.
- Vanaf ongeveer de derde maand probeert hij voorwerpen vast te pakken.
- Van de vierde tot de zesde maand gebruikt hij hoofdzakelijk één voorwerp, de activiteit met de handen lijkt dan belangrijker dan het voorwerp zelf.
- Vanaf de zesde maand groeit zijn interesse in de mogelijkheden die een voorwerp biedt: ermee schuiven, schudden, op de grond of tegen elkaar slaan, het laten vallen, oppakken, ergens in doen.
- Aan het eind van het eerste jaar interesseert het kind zich ook voor dingen die het niet in de hand houdt. Het gaat niet langer alleen om het vast houden, maar

om wat hij ermee kan doen. Bovendien interesseert de baby zich nu voor twee dingen tegelijk en gaat hij onderzoeken hoe hij die twee met elkaar in verband kan brengen.

- Na het eerste jaar ontwikkelt deze fijne motoriek van de handen zich steeds verder, wat zichtbaar wordt in het spel van het kind.

Het onderzoek dat in Lóczy is gedaan rond de ontwikkeling van de fijne motoriek laat belangrijke conclusies zien:

- De intense aandacht die een baby bij het omgaan met voorwerpen ontplooit, de emotie die dat bij hem teweeg brengt, bewijst niet alleen hoe intensief de relatie tussen baby en voorwerp is en hoe belangrijk zijn inzet is, maar ook dat er zich een relatie tussen beide ontwikkelt die steeds rijker en belangrijker wordt.
- De uitdrukking van de baby bij het spelen laat zien dat de relatie met het voorwerp gedachten oproept; dat deze gedachten hun wortels hebben in het oneindige, veelzijdige en verfijnde spel met de handen en van daaruit geleidelijk deel uit gaan maken van de psyche van het kind.
- Tegelijkertijd wordt het spel met de handen voor de baby zowel een uitdrukking-middel voor zijn gevoelens als ook een proeftuin voor zijn emotionele leven. Handbewegingen en gemoedsbewegingen stimuleren elkaar voortdurend, waardoor de ideeënwereld van het kind zich gaat ontwikkelen.

Al deze activiteiten met de handen lijken de functie van een spreektaal vóór het eigenlijke spreken te vervullen.

spel

Voor een kind dat de tijd en ruimte krijgt tot eigen activiteit bestaat er geen onderscheid tussen bewegen, spelen en leren. In al zijn uit eigen initiatief geboren activiteiten komen deze drie aspecten samen, ze vormen het werk van de baby en peuter. Het 'spel' van het kleine kind bevredigt een diepe, aangeboren nieuwsgierigheid die hem voortdurend beweegt tot nieuwe opdrachten die hij zichzelf geeft, waarin hij zijn kennis van zichzelf en zijn omgeving uitbreidt.

spelen met voorwerpen

Het eerste speelgoed van een baby zijn zijn eigen handjes, die hij rond de tiende week ontdekt, waarmee hij uitgebreid experimenteert door ze te openen en sluiten, elkaar te laten aanraken en vasthouden. Hiermee oefent hij het vastpakken en loslaten van objecten dat rond de derde maand begint.

Het meest geschikte eerste speelgoed is daarom een simpele boerenzakdoek of een andere, gekleurde katoenen doek die in een soort punt naast hem neer wordt gezet. De baby kijkt er eerst dagen lang naar, raakt hem aan en grijpt ernaar. In het loslaten valt de doek soms op zijn gezicht, waar hij eerst van schrikt, dan plezier in krijgt als eerste 'kiekeboe' ervaring. Ander geschikt speelgoed op deze leeftijd zijn objecten die de baby moeiteloos met zijn hand kan omvatten: een rieten bal, een zacht diertje van stof, een houten rammelaar.

Vanaf de leeftijd van zes maanden krijgt de baby iets zwaarder en groter speelgoed, waarvan een groot deel voor weinig geld in een huishoudwinkel te vinden is. Hij speelt nu graag met allerlei soorten vormen en containers: bakjes, bekens, mandjes en doosjes in verschillende maten, kleuren en materialen, zoals plastic, hout, metaal, riet en karton. De baby kan hiermee nieuwe begrippen ontdekken als 'erin' of 'eruit'

doen, ermee over de grond schuiven, op de grond slaan, de objecten tegen elkaar slaan, ze van alle kanten onderzoeken, ze neerzetten en weer omgooien. Ook schoongemaakte plastic flessen of een borstel zijn populair.

Rond de negen maanden begint het bouwen en worden plastic en houten blokken onmisbaar speelgoed. Tegen deze tijd gaat de baby zich voortbewegen en dat is het moment om ook verschillende ballen te introduceren waar hij nu zelf achteraan kan rollen of kruipen.

verzamelen

Rond het eerste jaar begint een kind met verzamelen en deze activiteit zal zich in steeds verfijndere vorm voortzetten tot ongeveer het derde jaar. Het verzamelen wisselt zich af met andere activiteiten.

Het belang van verzamelen:

- Het kind leert vergelijken, onderscheiden en selecteren.
- Het resultaat, bijvoorbeeld alle gekleurde doekjes in één mandje, geven hem het gevoel zelf een taak te volbrengen: 'dit is mij gelukt'.

Geschikt materiaal om te verzamelen: een ruime hoeveelheid kleinere dingen als bekers, kommetjes, plastic armbandjes, schaaltes, in verschillende kleuren en materialen en grotere containers waarin verzameld kan worden, zoals plastic vergieten, plastic dozen of emmertjes, kartonnen dozen, enz.

klimmen

Baby's die beginnen met tijgeren, ontwikkelen vrij snel de drang tot klimmen. Het is belangrijk dat ze hun eerste ervaringen met klimmen dichtbij de grond kunnen opdoen, zodat ze tegelijkertijd leren dat vallen hoort bij dit proces van omhoog komen en volkomen veilig kan zijn. Vallen helpt hen in het vinden van de juiste balans die nodig is in het klimmen.

De drang tot klimmen is zo groot, dat een kind elk object dat stevig genoeg lijkt, zal uitproberen, ook al is dat object een ander kind, dat dit vaak stoïcijns verdraagt. Een alternatief is een stevig kussen of een houten kist, die ook omgekeerd gebruikt kan worden als bak om in te klimmen.

Wat later kunnen hogere objecten aangeboden worden, bijvoorbeeld een houten bak met twee open kanten, die een kind kan gebruiken als tunnel om doorheen te kruipen, of als klimobject om overheen of op te klimmen.

Op deze manier vergroot een kind steeds meer zijn eigen fysieke vaardigheid en ontwikkelt een duidelijk gevoel voor zijn eigen mogelijkheden en grenzen. Hij wordt in zijn activiteiten niet beperkt door angst om te vallen en loopt daardoor minder risico's op ongelukken en aantasting van zijn zelfbewustzijn.

betrouwbare relatie met de volwassene

De verzorgingsmomenten (maaltijden, bad, verschonen, kleden) bieden de mogelijkheid op regelmatig plezierig samenzijn met het kind. De kwaliteit van de zorg wordt bepaald door de communicatie tussen de volwassene en het kind op deze momenten, waardoor het kind eerst leert anticiperen, dan kan participeren en uiteindelijk kan coöpereren in zijn eigen zorg. Emmi Pikler hechtte veel waarde aan een zorgvuldige, aandachtige fysieke verzorging van het kleine kind, omdat dit het kind het gevoel van geborgenheid geeft. Het gevoel van veiligheid is een van de belangrijkste voorwaarden voor het kind om met plezier te kunnen bewegen en zelfstandig te spe-

len. Alleen als het kind de innerlijke zekerheid voelt geliefd te zijn, heeft het de interesse en de energie om zichzelf en zijn omgeving te onderzoeken. Een vrije bewegingsontwikkeling is daarom altijd onlosmakelijk verbonden met een aandachtige, liefdevolle verzorging.

fysieke ondersteuning

Het gevoel van veiligheid dat voor het welbehagen van een baby zo belangrijk is, betreft op de eerste plaats zijn fysieke veiligheid.

Pasgeborenen schrikken snel van plotseling naar een verticale positie gebracht worden. Bij het oppakken, vasthouden en dragen van een baby is het belangrijk dat hij helemaal ondersteund wordt, zoveel mogelijk in een horizontale houding blijft.

Zolang het kind niet uit eigen initiatief langere tijd op zijn buik kan liggen en het gewicht van zijn eigen hoofd niet kan dragen, voelt hij zich het veiligst als hij horizontaal gedragen wordt.

dialogoog met het kind

Pikler raadde ouders aan meteen na de geboorte de gewoonte aan te nemen met hun kind te praten. Ze hechtte hier waarde aan om verschillende redenen.

- Door hun kind meteen bij de naam te noemen en met hem in gesprek te gaan vóór elke handeling wordt de volwassene zich er meer bewust van dat hun kind een volwaardig mens is. Ze nodigde de ouders als het ware uit zich in de plaats van het kind voor te stellen en zich af te vragen: hoe zou ik zelf behandeld willen worden?
- Baby's zijn dol op de menselijke stem. De stem van de moeder of de vader heeft een zichtbaar geruststellend effect op de baby. Voor de ouder nodigt het praten uit tot langzaam, bewust omgaan met de baby, die snelle gebaren nog niet kan hanteren. Het zenuwstelsel van een kind heeft nog jaren tijd van rijping nodig voor het impulsen snel kan verwerken. Daarom is er een kort moment van wachten nodig tussen de aankondiging van wat er gaat gebeuren en de actie zelf.
- Hoewel de baby de woorden in het begin nog niet verstaat, is de intentie wel voelbaar. Als de handelingen, bijvoorbeeld verschonen of baden, steeds in dezelfde volgorde gebeuren, kan de baby binnen zeer korte tijd anticiperen op wat er gaat gebeuren als de volwassene dit eerst vertelt. Hij kan zich dan al fysiek voorbereiden op de handeling die komen gaat, waardoor hij zich minder kwetsbaar voelt. De volwassene antwoordt met zijn gebaren steeds op de reacties van het kind.
- Als een kind op deze manier verzorgd wordt, kan hij na enkele maanden gaan participeren in zijn eigen verzorging. Het oogcontact gaat een steeds grotere plaats innemen in de dialoog tussen de ouder en het kind tijdens de verzorging. Na verloop van tijd gaat het kind van participeren naar coöpereren.

Als er bij de verzorging werkelijk sprake is van samenspel, vervult dat niet alleen de behoeften van het kind, maar is het zowel voor het kind als voor de volwassene ook een belangrijke, sociale ervaring. Een baby die in de loop van de verzorging steeds meer kan bijdragen aan de gezamenlijke handelingen, merkt dat zijn signalen echt worden gezien en begrepen. Hij merkt dat hij invloed kan uitoefenen op de situatie, wat zijn gevoel van autonomie en competentie versterkt. En voor de volwassene kan deze dialoog met het kind plezierig en verrijkend zijn.

bron: www.pikler.nl